

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 298/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľiek 1/ **JUDr. Kataríny Javorčíkovej**, [REDACTED], a 2/ **JUDr. Evy Mišíkovej**, [REDACTED] (Rvp 2999/2023), sťažovateľa 3/ **JUDr. Ľudovíta Bradáča**, [REDACTED] (Rvp 3034/2023), zastúpených JUDr. Ladislavom Scholczom, advokátom, Krmanova 16, Košice, proti uzneseniu vlády Slovenskej republiky č. 576/2023 z 3. novembra 2023, a sťažovateľa 4/ **prof. JUDr. Jána Mazáka, PhD.**, [REDACTED] (Rvp 1165/2024), zastúpeného JUDr. Petrom Kubinom, Dentons Europe CS LLP, organizačná zložka, Bottova 2A, Bratislava, proti uzneseniu Národnej rady Slovenskej republiky č. 254/2024 z 2. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka 1 a sťažovateľka 2 (ďalej spoločne aj „sťažovateľky“) sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 4. decembra 2023 (Rvp 2999/2023) domáhajú vyslovenia základných práv zaručených čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy uznesením vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) označeným v záhlaví tohto uznesenia (ďalej len „napadnuté uznesenie vlády“). Navrhujú, aby ústavný súd napadnuté uznesenie vlády zrušil a vec vrátil vláde na ďalšie konanie. Súčasne žiadajú priznať finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

2. Ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 7. decembra 2023 (Rvp 3034/2023) sa sťažovateľ 3 domáha vyslovenia porušenia základných práv zaručených čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením vlády. Navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie vlády zrušil a vec vrátil vláde na ďalšie konanie. Súčasne žiada priznať finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

3. Sťažovateľ 4 sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. mája 2024 (Rvp 1165/2024) domáha vyslovenia porušenia základných práv zaručených čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy uznesením Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie národnej rady zrušil, vec vrátil národnej rade na ďalšie konanie a priznal mu náhradu trov konania. Zároveň žiada, aby ústavný súd spojil podanú ústavnú sťažnosť s vecou vedenou pod sp. zn. Rvp 1090/2024 na spoločné konanie. Súčasne navrhuje vydanie dočasného opatrenia, ktorým by ústavný súd (i) uložil národnej rade povinnosť dočasne sa zdržať vykonávania napadnutého uznesenia národnej rady a výkonu právomoci voliť jedného člena Súdnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „súdna rada“) namiesto sťažovateľa podľa čl. 141a ods. 2 písm. c) ústavy, a to až do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej, a súčasne (ii) uložil súdnej rade povinnosť dočasne sa zdržať vykonávania napadnutého uznesenia národnej rady a umožnil mu vykonávať funkciu člena súdnej rady, a to až do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

4. Ústavný súd uznesením sp. zn. PLs. ÚS 37/2023 z 20. decembra 2023 ústavnú sťažnosť sťažovateľiek a ústavnú sťažnosť sťažovateľa 3 spojil na spoločné konanie, ktoré je ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 2999/2023. Uznesením sp. zn. PLs. ÚS 33/2024 zo 7. mája 2024 ústavný súd spojil ústavné sťažnosti vedené pod sp. zn. Rvp 2999/2023 a ústavnú sťažnosť sťažovateľa 4 na spoločné konanie, ktoré je ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 2999/2023. Vzhľadom na zistenú (podstatnejšiu) vecnú spojitosť ústavných sťažností vedených pod sp. zn. Rvp 2999/2023 a sp. zn. Rvp 1165/2024, pri ktorých je spoločnou podstatou veci odvolanie sťažovateľov z funkcie člena súdnej rady, rozhodol ústavný súd tak, že spojil na spoločné konanie veci vedené pod sp. zn. Rvp 2999/2023 a sp. zn. Rvp 1165/2024, a nie veci vedené pod sp. zn. Rvp 1090/2024 a sp. zn. Rvp 1165/2024 tak, ako to v ústavnej sťažnosti žiadal sťažovateľ 4.

II.

Skutkové východiská

5. Sťažovateľka 1 bola 20. mája 2020 vymenovaná vládou za členku súdnej rady. Vláda vymenovala sťažovateľku 2 za členku súdnej rady 26. apríla 2020. Sťažovateľ 3 bol 17. apríla 2021 vymenovaný vládou za člena súdnej rady. Napadnutým uznesením vlády boli sťažovateľky a sťažovateľ 3 z funkcie členov súdnej rady bez uvedenia dôvodov odvolaní. Sťažovateľa 4 zvolila národná rada za člena súdnej rady 23. apríla 2020. Napadnutým uznesením národnej rady bol sťažovateľ 4 odvolaný z funkcie člena súdnej rady, obdobne bez uvedenia dôvodov.

III.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovateľky a sťažovateľ 3 boli z funkcie členov súdnej rady odvolaní bez uvedenia dôvodu a bez možnosti predošlého vyjadrenia. Ústava v deň vymenovania sťažovateľiek do funkcie členiek súdnej rady neobsahovala možnosť a ani dôvod odvolania z tejto funkcie. Ústava ani zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnej rade“) neobsahovali dôvody na odvolanie sťažovateľiek z funkcie členiek súdnej rady ani ku dňu ich odvolania. S právom na prístup k verejnej funkcii za rovnakých podmienok možno spojiť aj právo na výkon dotknutej verejnej funkcie po jej získaní, a to počas doby, na ktorú bola funkcia pôvodne získaná. Sťažovatelia

poukazujú na uznesenie ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 2/2018 z 19. septembra 2018, ktorým bola zjednotená rozhodovacia prax ústavného súdu v tom zmysle, že člena súdnej rady nemožno odvolať v priebehu funkčného obdobia. Tento unifikačný výklad sa podľa sťažovateľov stal súčasťou ústavného poriadku.

7. Podľa čl. 141a ods. 5 ústavy v znení novely č. 422/2020 Z. z. možno predsedu, podpredsedu a člena súdnej rady pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať. Hoci z dôvodovej správy k uvedenej novele vyplýva, že ústavodarca mienil v poukazovanom ustanovení zakotviť možnosť odvolania člena súdnej rady aj bez udania dôvodu, takýto výklad nie je ústavne konformný. Výraz „kedykoľvek“ vláda interpretuje nesprávne ako možnosť odvolania „bez udania dôvodu“. Vláda musí s odkazom na čl. 1 ods. 1 ústavy uviesť dôvod, pre ktorý odvolala člena súdnej rady, a súčasne je povinná odvolávanému členovi umožniť, aby sa vyjadril k dôvodu odvolania. Uznesenie sp. zn. PLz. 2/2018 má rovnakú právnu silu ako novelizačná zmena obsiahnutá v čl. 141a ods. 5 ústavy. Stret oboch posolstiev je potrebné riešiť v prospech zjednocujúceho výkladu uvedeného v uznesení sp. zn. PLz. 2/2018, a to z dôvodu právnej istoty ústavného činiteľa (člena súdnej rady), stability ústavnej inštitúcie (súdnej rady) a potreby ochrany základného práva ústavného činiteľa pred inštitucionálnou normou zavedenou v čl. 141a ods. 5 ústavy.

8. Súdna rada predstavuje jedinú ústavnú inštitúciu, ktorá garantuje nezávislý a nestranný výkon súdnictva. Napadnuté uznesenie vlády nerešpektuje, že súdna rada je rovnocenný partner vlády, pretože svojvoľným spôsobom mení pomery v inom ústavnom orgáne. Nerešpektovanie rovnocenného postavenia súdnej rady a jej členov pri výkone štátnej moci a bezdôvodnosť ich odvolania narúša materiálne jadro ústavy.

9. Ak ide o situáciu sťažovateľiek, tak novela ústavy vykonaná ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z. pôsobí neprípustne retroaktívnym spôsobom. Táto novela ustanovila podstatne nevýhodnejší právny režim odvolania členov súdnej rady v porovnaní so stavom, ktorý existoval v čase vymenovania sťažovateľiek do predmetnej funkcie. V danom čase platil právny stav podľa uznesenia sp. zn. PLz. 2/2018, podľa ktorého člena súdnej rady nemožno odvolať z funkcie v priebehu funkčného obdobia. Takto došlo k porušeniu princípov právneho štátu, konkrétne princípu predvídateľnosti ústavnej úpravy, princípu ochrany nadobudnutých práv, princípu právnej istoty a princípu ochrany dôvery v právo (princíp legitímneho očakávania).

10. Pokiaľ ide o princíp predvídateľnosti ústavnej úpravy, sťažovateľky v čase vymenovania do funkcie vychádzali z vtedy účinnej právnej úpravy a zo záverov uznesenia sp. zn. PLz. 2/2018. Vláda vymenovala sťažovateľky vedomá si daného právneho stavu. Z poukazovaných dôvodov nadobudli sťažovateľky legitímne očakávanie vo vzťahu k zotrvaní vo funkcii po dobu päť rokov. Na nadobudnutú funkciu sa plne uplatňuje princíp ochrany nadobudnutých práv. Sťažovateľky súhlasili s kandidatúrou na funkciu členiek súdnej rady až po vzdaní sa funkcie členov, ktorí boli vymenovaní vládou v predchádzajúcom volebnom období.

11. Argumentácia sťažovateľa 4 je v jej podstate principiálne zhodná s dôvodovými líniami objektivizovanými v ústavných sťažnostiach sťažovateľiek a sťažovateľa 3, a to bez ohľadu na skutočnosť, ktorý orgán (vláda alebo národná rada) ich z funkcie člena súdnej rady odvolal. Sťažovateľ 4 v ústavnej sťažnosti neprednáša špecifické námietky, ktoré by súviseli výlučne s odvolávaním členov súdnej rady národnou radou. Podľa sťažovateľa 4 sa súčasné znenie čl. 141a

ods. 5 ústavy vzhľadom na princíp právnej istoty a legitímnych očakávaní, ako aj zákaz retroaktivity môže vzťahovať iba na tých členov súdnej rady, ktorí boli do funkcií ustanovení po nadobudnutí účinnosti ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., teda od 1. januára 2021. Sťažovateľ 4 taktiež poukazuje na uznesenie sp. zn. PLZ. 2/2018, podľa ktorého bol člen súdnej rady volený národnou radou neodvolateľný. Ďalej argumentuje, že národná rada jeho odvolaním z funkcie člena súdnej rady retroaktívne aplikovala čl. 141a ods. 5 ústavy za súčasného ignorovania záväzného výkladu ústavného súdu uvedeného v uznesení sp. zn. PLZ. 2/2018. Podľa sťažovateľa 4 je stret uznesenia sp. zn. PLZ. 2/2018 a novelizačnej zmeny čl. 141a ods. 5 ústavy nutné vyriešiť v prospech výkladu čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy s osobitným zreteľom na právnu istotu ústavného činiteľa (člena súdnej rady), že nebude svojvoľne a bez dôvodov odvolaný, stabilitu a riadny chod ústavného orgánu, ktorým je aj súdna rada, a nevyhnutnosť vykladať právne normy upravujúce kreáciu ústavného orgánu (súdnej rady – čl. 141a ods. 5 ústavy) v medziach základných práv a slobôd (čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy).

IV.

Predbežné prerokovanie ústavných sťažností

12. Ústavné sťažnosti sťažovateľov ústavný súd predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či obsahujú všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na ich odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Ústavný súd podotýka, že rozsah ústavných sťažností sťažovateľiek a sťažovateľa 3, ktorým je podľa § 45 zákona o ústavnom súde viazaný, je v rovine referenčných ustanovení tvorených čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy. Uvedenie čl. 1 ods. 2 ústavy na strane 6 ústavnej sťažnosti sťažovateľa 3 vyhodnotil ústavný súd vo vzťahu k formulovaným petitom poukazovaným ústavných sťažností v súlade so svojou ustálenou rozhodovacou praxou len ako súčasť sťažnostnej argumentácie týchto sťažovateľov (m. m. napr. I. ÚS 20/2020, III. ÚS 411/2022, III. ÚS 537/2022, III. ÚS 652/2022, III. ÚS 195/2023, III. ÚS 480/2023). Z uvedeného dôvodu sa ústavný súd uvádzanými ústavnými sťažnosťami v tomto rozsahu nezaoberal. Ústavný súd dodáva, že všetky sťažovateľkami a sťažovateľom 3 namietané nedostatky pri rešpektovaní ich základných práv je možné zaradiť pod referenčné normy ústavy, ktoré títo sťažovatelia uviedli v petite ústavných sťažností. To bolo dôvodom, pre ktorý ústavný súd sťažovateľky a sťažovateľa 3 nevyžýval na doplnenie petitov ústavných sťažností (m. m. napr. III. ÚS 8/2024).

14. Z hľadiska historického vývoja (ústavnej, zákonnej a aplikačnej genézy) právneho stavu odvolávania členov súdnej rady považuje ústavný súd za potrebné najskôr východiskovo poukázať na niekoľko podstatných súvislostí rezultujúcich z ústavy, zákonnej úpravy a rozhodovacej činnosti ústavného súdu.

15. Už v pôvodnom znení ústavnej a zákonnej regulácie súdnej rady bola zakotvená nespochybniteľná odvolateľnosť jej jednotlivých členov. Ústava v znení ústavného zákona č. 90/2001 Z. z. v tomto zmysle pripustila možnosť odvolávania členov súdnej rady, neustanovila

však dôvody odvolania. Zákon o súdnej rade v pôvodnom znení v § 26 ods. 1 písm. c) *vice versa* zakotvil konkrétne dôvody na odvolanie člena súdnej rady. V tomto zmysle zanikala funkcia člena súdnej rady odvolaním, ak bol právoplatným rozhodnutím súdu pozbavený spôsobilosti na právne úkony, alebo ak jeho spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená, alebo ak nebol spôsobilý zo zdravotných dôvodov podľa lekárskeho posudku, rozhodnutia orgánu štátnej zdravotnej správy alebo orgánu sociálneho zabezpečenia vykonávať svoju funkciu dlhšie ako jeden rok.

16. Do normatívnej úpravy odvolania personálneho substrátu súdnej rady zasiahol zákonodarca v pomerne krátkej časovej súvislosti, a to novelou zákona o súdnej rade č. 426/2003 Z. z. tak, že dôvody na odvolanie vypustil. V danom štádiu spoločenského vývoja sa vychádzalo z koncepcie, podľa ktorej subjekt, ktorý člena súdnej rady navrhol, ho môže aj odvolať, a to aj pri neuvedení dôvodov pre personálny akt odvolania. Z dôvodovej správy k zákonu č. 426/2003 Z. z. v tejto súvislosti rezultovalo: „*Dôvody, pre ktoré je možné odvolať člena súdnej rady, sa vypúšťajú. Ten subjekt, ktorý navrhol člena súdnej rady, ho môže odvolať, pričom sa nevyžaduje stanovenie dôvodov na jeho odvolanie.*“ Ústavná úprava aj v tomto čase pozitívne pripúšťala možnosť odvolania členov súdnej rady, nereglementovala však dôvody na také odvolanie.

17. Ďalšie podstatné príspevky k otázke možnosti odvolávania členov súdnej rady priniesli závery rozhodovacej činnosti ústavného súdu, reagujúc na nastupujúcu (novú) prax odvolávania členov súdnej rady. Najskôr sa žiada upriamiť pozornosť na uznesenie sp. zn. IV. ÚS 46/2011 zo 17. februára 2011, ktorým ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť odvolaného člena súdnej rady nominovaného politickým telesom (vládou) ako zjavne neopodstatnenú. Týmto uznesením ústavný súd v podstate aproboval možnosť odvolania člena súdnej rady aj pri absencii ústavnej a zákonnej regulácie dôvodov odvolania. V danom rozhodnutí ústavný súd v podstatných dôvodoch zastal názor, podľa ktorého ústavná konštrukcia ustanovovania a odvolávania členov súdnej rady v kontexte s ďalšími ustanoveniami čl. 141a ústavy, ako aj ústavnými princípmi umožňuje vláde [a obdobne aj ďalším orgánom verejnej moci majúcim vo vzťahu k súdnej rade kreačnú právomoc – národnej rade a prezidentovi Slovenskej republiky (ďalej len „prezident“) – PLz. ÚS 2/2018] odvolať člena súdnej rady, ktorý sa nachádza v jej „kreačnej dispozícii“ aj z dôvodu straty dôvery, resp. v dôsledku zmeny „*politického prostredia v moci... výkonnej*“.

18. V kontexte výsledkov nasledujúcej decíznej praxe reagujúcej na ďalšie ústavné sťažnosti postupne odvolaných členov súdnej rady sa náhľad na predmetnú situáciu modifikoval. V konaní sp. zn. I. ÚS 454/2012 senát ústavného súdu pri preskúmaní skutkovo obdobnej veci prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie z dôvodu, že dospel k odlišnému názoru, než aký zaujal IV. senát ústavného súdu v uznesení sp. zn. IV. ÚS 46/2011. Podľa podstatného právneho názoru I. senátu ak právna úprava mlčí o dôvodoch odvolania člena súdnej rady, platí zásada, že neexistuje možnosť odvolať členov súdnej rady pred uplynutím ich funkčného obdobia len pre zmenu politického náhľadu menujúceho subjektu k obdobiu jeho „predchodcu“, ktorý vymenoval člena súdnej rady na obdobie piatich rokov. Vzhľadom na túto skutočnosť predložil I. senát vec plénu ústavného súdu, aby rozhodlo o zjednotení odchylných právnych názorov. Plénu ústavného súdu bol predložený nasledujúci návrh unifikačného stanoviska: „*Člena Súdnej rady Slovenskej republiky nie je možné odvolať v priebehu jeho 5-ročného funkčného obdobia iba pre zmenu zloženia Národnej rady Slovenskej republiky, zmenu vlády Slovenskej republiky či zmenu v osobe prezidenta Slovenskej republiky ani bez uvedenia dôvodu.*“ Návrh plénum ústavného súdu uznesením sp. zn. PLz. ÚS 4/2014 z 12. novembra 2014 zamietlo z procesných príčin, keďže pri hlasovaní o ňom

nebola dosiahnutá nadpolovičná väčšina hlasov všetkých sudcov ústavného súdu. Ústavnému súdu tak v konaní sp. zn. I. ÚS 454/2012 neostalo iné, než pridržať sa právneho názoru objektivizovaného v uznesení sp. zn. IV. ÚS 46/2011 a ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovieť.

19. Ak ide o ďalší vývoj judikatúry ústavného súdu, tak sa žiada koncentrovať pozornosť predovšetkým na konanie sp. zn. I. ÚS 215/2015. V danom prípade požiadala ústavný súd o ochranu člena súdnej rady odvolaná prezidentom, tvrdiac, že bola zo svojej funkcie odvolaná bezdôvodne. I. senát ústavného súdu aj v tejto súvislosti dospel k právnenému názoru odchyľujúcemu sa od záverov pôvodne vyjadrených v uznesení sp. zn. IV. ÚS 46/2011. Ústavná sťažnosť sťažovateľky bola preto prijatá na ďalšie konanie a I. senát predložil vec opätovne plénu ústavného súdu na rozhodnutie o zjednotení odchylných právnych názorov. Plénum ústavného súdu v nadväznosti na uvedené v uznesení sp. zn. PLz. 2/2018 rozhodlo, že *„Člena Súdnej rady Slovenskej republiky nie je možné odvolať v priebehu jeho 5-ročného funkčného obdobia orgánom, ktorý ho na tento post nominoval, lebo len tak sa zaručí jeho základné právo podľa čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky.“*. Z hľadiska podstatných črt odôvodnenia ústavný súd argumentoval, že závery IV. senátu z roku 2011 pretavené do uznesenia sp. zn. IV. ÚS 46/2011 sú v rozpore s právnou istotou osôb, ktoré sú menované alebo volené do súdnej rady a ktorým právna úprava po splnení predpokladov na výkon tejto funkcie garantuje nielen právo na päťročné funkčné obdobie, ale *«táto garancia dáva aj záruku na právo v tejto funkcii počas celej tejto doby zotrvať, samozrejme, pri súčasnom splňaní týchto predpokladov a pri súčasnej ústavnej i zákonnej absencii dôvodov na ich odvolanie... Aj orgány štátnej moci (vláda, parlament, prezident) sú viazané ústavou a zákonmi a podľa imperatívu čl. 2 ods. 2 ústavy môžu konať iba tak a v takom rozsahu, ako im to tento článok vymedzuje. Preto ak právna úprava mlčí o dôvodoch odvolania člena súdnej rady, platí zásada, že neexistuje ani možnosť odvolať členov súdnej rady pred uplynutím ich funkčného obdobia, a to ani len pre zmenu politického náhľadu menujúceho subjektu k obdobiu svojho „predchodcu“, ktorý vymenoval člena súdnej rady na obdobie 5 rokov podľa čl. 141a ods. 3 ústavy.»*.

20. Ďalšieho a nateraz ostatného intervenčného zásahu do otázok odvolávania členov súdnej rady sa zhostil ústavodarca, a to prostredníctvom novely ústavy č. 422/2020 Z. z. Do čl. 141a ods. 5 ústavy pridal nasledovnú normatívnu konštrukciu: *„Predsedu, podpredsedu a člena Súdnej rady Slovenskej republiky možno pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek odvolať.“* Zámer, ktorý sa ústavodarca usiloval dosiahnuť citovaným ustanovením, objasňuje autentický výklad obsiahnutý v dôvodovej správe k uvádzanej ústavnej zmene. Podľa dôvodovej správy *«sa navrhuje výslovne v texte ústavy upraviť možnosť odvolania člena súdnej rady vrátane predsedu súdnej rady kedykoľvek pred uplynutím ich funkčného obdobia. Dikcia „kedykoľvek pred uplynutím ich funkčného obdobia“ v sebe implicitne predpokladá, že ide o odvolávanie bez uvedenia dôvodu, resp. odvolanie člena súdnej rady nie je potrebné odôvodňovať, a to bez ohľadu na to, či ide o odvolanie člena súdnej rady zvoleného sudcami alebo nominovaného inými zložkami štátnej moci.»*.

21. Podstatné momenty jednotlivých sťažnostných námietok sťažovateľov možno rozdeliť do viacerých vecne prepojených argumentačných línií. Sťažovatelia poukazujú na odvolanie z pozícií členov súdnej rady bez udania dôvodu, pričom sťažovateľky a sťažovateľ 4 prednášajú tvrdenie, podľa ktorého ku dňu ich vymenovania do funkcie bolo odvolanie z funkcií s poukazom na uznesenie sp. zn. PLz. 2/2018, ktoré sa stalo súčasťou ústavného poriadku, nemysliteľné.

Sťažovatelia sa nemohli vyjadriť k dôvodom odvolania. Dôvodová správa k novelizovanému zneniu čl. 141a ods. 5 ústavy, ktorá pripúšťa odvolanie z funkcie členov súdnej rady aj bez uvedenia dôvodu, je podľa názoru sťažovateľov ústavne neudržateľná. Podľa sťažnostných argumentov sa základné právo na výkon verejnej funkcie po jej získaní limituje dobou, na ktorú bola získaná. Nerešpektovanie rovnocenného postavenia súdnej rady a vlády (v prípade sťažovateľiek a sťažovateľa 3), resp. národnej rady (pokiaľ ide o sťažovateľa 4) podľa dôvodov ústavných sťažností zasahuje do materiálneho jadra ústavy. Sťažovateľky a sťažovateľ 4 napokon vyjadrujú názor, podľa ktorého posledná veta čl. 141a ods. 5 ústavy pôsobí zakázaným retroaktívnym spôsobom, čo vo svojich dôsledkoch porušuje princípy právneho štátu.

22. Ústavný súd vo všeobecnej rovine uvádza, že požiadavka na odôvodnenie individuálneho právneho aktu má nespochybniteľný zmysel a obsahový význam. Odôvodnenie nie je samoúčelné, pretože vystupuje v pozícii nástroja, ktorý zabezpečuje možnosť preskúmania rozhodnutia. Prostredníctvom odôvodnenia sa zakladá možnosť konfrontácie rozhodnutia s právom aprobovanými dôvodmi rozhodovania. Ústavný súd už pri prieskume rozhodnutia vlády o odvolaní predsedu Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z funkcie dôvodil, že proces odvolania vládou si zachováva povahu rozhodovania ako tvorby úsudku o subsumovateľnosti faktov pod hypotézu právnej normy, pričom definitívny úsudok (rozhodnutie) má priamy konštitutívny dopad na subjektívne práva sťažovateľa (III. ÚS 368/2020, bod 39). To ale platí v situácii, keď právna úprava pozitívne a explicitne zakotvuje dôvody odvolania. Len vtedy totiž existuje hypotéza právnej normy slúžiaca ako referencia individuálneho právneho aktu o odvolaní z funkcie. V takom prípade odôvodnenie predstavuje prostriedok, ktorý umožňuje vyhodnotiť, či rozhodnutie bolo v konkrétnom prípade prijaté z dôvodov, ktoré právny poriadok pripúšťa, akceptuje a dovoľuje. V prípade zistenia nesúladu odôvodnenia s normatívne objektivizovanými dôvodmi rozhodnutia dokáže príslušný orgán, najmä opravná inštancia (stupeň), zabezpečiť súlad, a to na právom upravených opravných princípoch (napríklad kasačný princíp alebo apelačný princíp).

23. Situácia sťažovateľov je však v porovnaní s vecou sp. zn. III. ÚS 368/2020 odlišná. Pre ústavný súd je rozhodujúce, že právny poriadok ani v ústave, ani v zákone žiadne dôvody na odvolanie člena súdnej rady nominovaného politickými telesami (vládou, národnou radou alebo prezidentom) nezavádza. Normatívne poslanstvo ústavy konštatuje iba toľko, že takého člena súdnej rady možno odvolať [čl. 141a ods. 2 písm. c) až e) ústavy], a to kedykoľvek (čl. 141a ods. 5 ústavy). Tým ústava uvádzaným politickým telesám v podstate potvrdzuje šírku priestoru na uváženie v procese aplikácie práva (v súradniciach rozhodovacích procesov), či niektorého z členov súdnej rady odvolajú, alebo či daná osoba v príslušnej funkcii zotrvá.

24. Ak by teda ústavný súd so zreteľom na uvedené úvahy zotrval na požiadavke odôvodnenia rozhodnutia vlády alebo národnej rady o odvolaní člena súdnej rady, z prostriedku by urobil cieľ. Dôvody rozhodnutia o odvolaní člena súdnej rady by nebolo možné konfrontovať s objektívne ustanoveným kritériom v podobe druhovo vymedzeného dôvodu odvolania zakotveného v príslušnom právnom predpise. Následne by, prirodzene, neexistoval žiaden základ pre úvahy o možnej kvalifikácii dôvodu uvedeného v odôvodnení rozhodnutia o odvolaní ako dôvodu svojvoľného. Samo sebou, uvádzané politické subjekty a následne v potenciálnej rovine ústavný súd konajúci o ústavnej sťažnosti podanej odvolaným členom súdnej rady proti rozhodnutiu o odvolaní by disponovali priestorom pre kreáciu subjektívnej predstavy o dôvodoch, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako akceptovateľné, a o príčinách, ktoré sa, naopak, javia ako deficitne

akceptovateľné. Práve tým by sa však do postavenia členov súdnej rady vnášal výrazný prvok právnej neistoty, pretože predstava oboch uvedených skupín orgánov (vlády a národnej rady na strane jednej a ústavného súdu na strane druhej) by sa mohla značne flexibilne a nepredvídateľne meniť.

25. Za daných okolností sa preto javí (hoci na prvý pohľad paradoxne) podstatnou a veľmi dôležitou jediná istota spočívajúca v tom, že člen súdnej rady môže byť odvolaný kedykoľvek. Úvahy o proklamovanej istote zodpovedajú aj koncepcii úpravy *de constitutione et de lege lata*, podľa ktorej nominant konkrétneho (nominujúceho) politického subjektu reprezentuje v súdnej rade práve daný politický orgán. Ak teda vláda alebo národná rada nadobudnú predstavu o potrebe odlišnej reprezentácie v súdnej rade, reprezentant môže byť z pozície člena súdnej rady odvolaný a na jeho miesto môže byť v logickej a časovej nadväznosti vymenovaná odlišná osoba. Ústavný súd sa týmto názorom nevyjadruje k vhodnosti, správnosti účinnej právnej úpravy odvolania členov súdnej rady ani nehodnotí, či predmetná právna úprava zodpovedá projekcii postavenia súdnej rady pochádzajúcej z roku 2001, keď bola do ústavného systému zavedená. Ústavný súd je viazaný ústavou a je povinný ju presadzovať a chrániť aj napriek vlastnému názoru na kvalitu ústavnej regulácie.

26. Ústavný súd sa v naznačených súvislostiach považuje za potrebné vyjadriť aj k námietke sťažovateľiek a sťažovateľa 3, podľa ktorej pokiaľ ústava a ani zákon neustanovujú dôvody na odvolanie člena súdnej rady, z hľadiska dôsledkov to znamená, že vláda disponuje len formálnym základom na odvolanie, ale chýba jej materiálny základ (právom ustanovené dôvody), čo je na príčine neodvolateľnosti člena súdnej rady. Takáto koncepcia sa však javí neakceptovateľná, pretože vláde priamo upiera výkon ústavnej právomoci na odvolanie člena súdnej rady. Navyše, ústava v znení ústavného zákona č. 422/2020 Z. z. dovoľuje odvolať člena súdnej rady kedykoľvek (k tomu v podrobnostiach nasledujúce body odôvodnenia tohto uznesenia). Tieto dva explicitné markanty uvedené priamo v ústavnej regulácii nemožno poprieť koncepciou založenou na tom, čo v ústave reglementované nie je. Išlo by totiž o výklad, ktorý by bol v priamom rozpore so zrozumiteľne a nepochybne vyjadrenou vôľou ústavodarcu. Na presadenie takého výkladu však ústavnému súdu chýba potrebná legitimita. Výkon právomoci odvolania člena súdnej rady je síce súčasťou formálneho práva, určite však nemá len formálny význam. Preto ho nemožno podmieniť požiadavkou, aby sa naň v každom prípade a bez ďalšieho upínala materiálna úprava dôvodu na jeho využitie.

27. Vyrovnanie sa s ďalšou sťažnostnou námietkou, ktorá smeruje k nemožnosti sťažovateľov vyjadriť sa k dôvodom odvolania z funkcií členov súdnej rady, sa akcesoricky a neoddeliteľne upína na vysporiadanie sa s potrebou odôvodnenia rozhodnutia o odvolaní. Pokiaľ teda ústavný súd už ustálil, že právomoc politických subjektov na odvolanie svojich nominantov v súdnej rade nemožno podmieniť existenciou materiálneho dôvodu na jej využitie, potom sú ďalšie úvahy o potrebe vyjadrovania v uvedenom kontexte zbytočné. Inak povedané, ak vláda a národná rada môžu odvolať reprezentanta v súdnej rade bez uvedenia dôvodu, nie je namieste uvažovať o možnosti vyjadrenia sa k dôvodu, ktorého objektivizácia nie je nijako potrebná.

28. Ak ide o námietku narušenia materiálneho jadra ústavy odvolaním sťažovateľov, nie je dôvod nezotrvať na záveroch uznesenia sp. zn. PL. ÚS 12/2022 z 12. októbra 2022, kde ústavný súd konštatoval, že žiadne ustanovenie ústavy týkajúce sa zriadenia, ústavného postavenia, kreovania

a pôsobnosti súdnej rady nemožno zahrnúť pod materiálne jadro slovenskej ústavy (bod 57 uvádzaného uznesenia). V nadväznosti na to ústavný súd akcentuje, že v bode 67 poukazovaného uznesenia vztiahol platnosť tohto úsudku *expressis verbis* aj na ostatnú vetu čl. 141a ods. 5 ústavy, kde ústavodarca zakotvil možnosť odvolania členov súdnej rady kedykoľvek pred uplynutím ich funkčného obdobia.

29. Ďalšie sťažnostné argumentačné línie sťažovateľiek a sťažovateľa 4 smerujú k retroaktívnemu pôsobeniu novely ústavy č. 422/2020 Z. z., *in concreto* k tvrdeniu o ústavne neutržateľnej spätnej pôsobnosti poslednej vety čl. 141a ods. 5 ústavy. Ústavný súd podotýka, že námietka neprípustného spätného pôsobenia ústavnej novely č. 422/2020 Z. z. smeruje do roviny kritiky právno-normatívnej (ústavnej) regulácie. Z čl. 127 ods. 2 ústavy však vyplýva, že k porušeniu základných práv sťažovateľov môže dôjsť iba právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, teda individuálnymi právnymi aktmi, medzi ktoré nemožno zaradiť právne predpisy, ústavu nevynímajúc. Ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je oprávnený rozhodovať o porušení základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb normatívnymi právnymi aktmi (m. m. napr. I. ÚS 483/2015, I. ÚS 63/2016, I. ÚS 347/2018, III. ÚS 18/02, IV. ÚS 306/08). Z uvedeného dôvodu neostalo ústavnému súdu nič iné, než týmto dôvodom ústavných sťažností nepriznať procesný úspech.

30. Ústavný súd však neopomína, že v ústavných sťažnostiach sťažovatelia atakujú nielen samotnú normatívnu úpravu ústavy účinnú od 1. januára 2021, ale aj rozhodnutia vlády a národnej rady, ktoré túto novú ústavnú reguláciu použili na právne postavenie sťažovateľov ako členov súdnej rady. Podľa sťažovateľiek a sťažovateľa 4 vláda i národná rada pri rozhodovaní o ich odvolávaní mali šetriť ich legitímne očakávania a právnu istotu a nepoužiť ústavnú úpravu účinnú od 1. januára 2021. V reakcii na túto námietku sa pre ústavný súd ako podstatné javí prechodné ustanovenie čl. 154g ods. 1 ústavy zavedené totožnou novelou ústavy (ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z.). Podľa tohto ustanovenia: „*Členovia Súdnej rady Slovenskej republiky zvolení sudcami, zvolení Národnou radou Slovenskej republiky, vymenovaní prezidentom Slovenskej republiky a vymenovaní vládou Slovenskej republiky podľa doterajších predpisov sa považujú za členov Súdnej rady Slovenskej republiky podľa tohto ústavného zákona.*“ Z dôvodovej správy k citovanej ústavnej norme vyplýva, že predkladateľ novely ústavy mienil reagovať na novú právnu úpravu, ktorá vytvorila predpoklady na uplatňovanie regionálneho princípu pri voľbe členov súdnej rady sudcami a ktorá taktiež prikazuje, aby prezident, národná rada a vláda menovali členov súdnej rady len z radov nesudcov. Predmetným intertemporálnym pravidlom ústavodarca prejavil vôľu, aby členstvo v súdnej rade u osôb nominovaných do funkcií do 31. decembra 2020 v súlade s podmienkami, ktoré museli spĺňať v období účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy, nebolo po nadobudnutí účinnosti ústavného zákona č. 422/2020 Z. z. spochybnené len preto, že podľa novoupravených podmienok by ich už nominujúce subjekty za členov súdnej rady nemohli vymenovať alebo zvoliť.

31. Pokiaľ by však ústavodarca zamýšľal predmetné intertemporálne ustanovenie obmedziť len na parciálnu otázku uvedenú v predošlom bode dôvodov tohto uznesenia (regionálny princíp a nominácie politických mocí výlučne z nesudcov), neexistovala by prekážka, aby toto pravidlo formuloval mienenému zámeru zodpovedajúcim spôsobom, teda v určitej reštriktívnej podobe. Vhodným príkladom je zmena ústavy uskutočnená v roku 2014 a týkajúca sa postavenia členov súdnej rady, v ktorej ústavodarca zodpovedajúce prechodné ustanovenie v čl. 154d ods. 5 ústavy

formuloval spôsobom identickým s čl. 154g ods. 1, avšak v závere za bodkočiarku pripojil text, podľa ktorého „na ich členstvo (členov súdnej rady, pozn.) sa vzťahujú doterajšie predpisy“. Citovaný „dôvetok“ čl. 154g ods. 1 ústavy neobsahuje, čo z hľadiska právneho posudzovania intertemporálnych otázok zohráva podstatnú úlohu.

32. Ústavodarca mohol prechodné ustanovenie týkajúce sa ústavnoprávneho režimu postavenia členov súdnej rady formulovať aj explicitným vylúčením použitia tretej vety v čl. 141a ods. 5 ústavy na členov súdnej rady menovaných do 31. decembra 2020, a to obdobne, ako to urobil v čl. 154g ods. 2 ústavy vo vzťahu k novozavedenému vekovému limitu pre trvanie funkcie u sudcov ústavného súdu vymenovaných do 31. decembra 2020.

33. Článok 154g ods. 1 ústavy je však konštruovaný druhovo (z hľadiska vecnej pôsobnosti) širšie a ústavný súd je povinný ho aj takto vykladať a používať. Ústavná právna sila neposkytuje ústavnému súdu v konaní o ústavnej sťažnosti šírku interpretačného priestoru vo vzťahu k použitej norme porovnateľnú so zaujímaním stanovísk k výkladu podústavného práva. Okrem toho ústavný súd už (I. ÚS 238/04) judikoval, že v podmienkach demokracie sa demokratická legitimita na výkon ústavnej funkcie získava výslovným aktom, ustanovením ústavy alebo zákona a nemožno ju vyvodiť zo spojenia systematického výkladu ústavy a mlčania ústavy a zákona. Inými slovami, oprávnenie na výkon ústavnej funkcie sa v demokracii získava explicitným aktom a/alebo výslovným ustanovením platného práva. Vo vzťahu k postaveniu sťažovateľiek a sťažovateľa 4 ústavodarca o prechodných otázkach nemlčal a v čl. 154g ods. 1 ústavy upravil postavenie členov súdnej rady, ktorí sa ujali svojich funkcií do nadobudnutia účinnosti novely ústavy č. 422/2020 Z. z., v prostredí novej právnej úpravy. Preto formulačná dikcia „sa považujú za členov Súdnej rady Slovenskej republiky podľa tohto ústavného zákona“ obsiahnutá v predmetnom intertemporálnom ustanovení plne odôvodňuje výklad, podľa ktorého sa na členov súdnej rady ustanovených do funkcie do 31. decembra 2020 vzťahujú aj počnúc 1. januárom 2021 zavedené pravidlá výkonu a trvania funkcie, teda aj regulácia zániku členstva týchto nominantov v súdnej rade. K novozavedeným pravidlám patrí aj odvolateľnosť členov súdnej rady kedykoľvek. Pravidlá odvolávania členov súdnej rady účinné počnúc 1. januárom 2021 sa preto vzťahujú aj na sťažovateľky a sťažovateľa 4. To v súradniciach konkrétnych dopadov znamená, že ústava umožňuje odvolať členov súdnej rady, ktorí boli do funkcie ustanovení (vymenovaní alebo zvolení) pred účinnosťou novely ústavy č. 422/2020 Z. z., mechanizmom podľa poslednej vety čl. 141a ods. 5 ústavy.

34. Ústavný súd dodáva že novelizačná zmena obsiahnutá v čl. 141a ods. 5 ústavy nepôsobí retroaktívne. V spojení s čl. 154g ods. 1 ústavy ide o nepravú retroaktivitu, keďže dotknuté právne vzťahy vzniknuté do 31. decembra 2020 sa spravujú dovedy účinným právom, a to až do 1. januára 2021, teda do doby účinnosti práva nového. Po jeho účinnosti sa však riadia právom novým. O nepravé spätné pôsobenie normatívnej regulácie teda ide v takom prípade, keď nový predpis nariaduje, že má byť použitý i na staré právne pomery už založené, ale iba od doby, keď začína pôsobnosť nového predpisu, alebo ešte od neskoršej doby (m. m. napr. PL. ÚS 38/99, I. ÚS 238/04).

35. Aplikujúc uvádzané súvislosti na aktuálne posudzovanú vec, napadnuté uznesenie vlády a ani napadnuté uznesenie národnej rady nijakým spôsobom nespochybnili členstvo sťažovateľiek a sťažovateľa 4 v súdnej rade v období pred ich odvolaním. Nepravá retroaktivita pritom sama

osebe nemôže založiť ani prekážku, ktorá by ústavodarcovi bránila vo vykonaní intervencie do sféry ústavno-právnych pomerov, ktoré sa konštituovali za účinnosti predošlej právno-normatívnej regulácie. Dovedené do konkrétnych dôsledkov, ústavodarca by v opačnom prípade mohol vykonávať zmeny súvisiace s kreovaním súdnej rady, menovite s odvolávaním jej členov, takmer vždy len k dátumu uplynutia funkčného obdobia predošlých nominantov. Uvedený záver by platil aj v hypotetickej situácii zakotvenia prechodného ustanovenia, ktoré by pôsobnosť novelizačnej zmeny neuplatnilo na členov určitého orgánu, ktorými bol tento orgán obsadený za účinnosti predošlej právnej situácie. V prípade päťročného funkčného obdobia členov súdnej rady by totiž mohla nastať situácia, že ústavodarca by nemohol modifikovať obsadzovanie tohto orgánu po dobu celých päť rokov (odhliadnuc od uvádzaných niekoľkých dní). To by mohlo zakladať nežiaduce prežívanie právno-normatívnej regulácie nezodpovedajúcej aktuálnym potrebám a jej hypertrofovanie do spoločenských vzťahov v zmenených podmienkach.

36. Ústavný súd nespochybňuje, že pri posudzovaní ústavnej akceptovateľnosti napadnutých rozhodnutí vlády a národnej rady berie do úvahy aj to, či v konkrétnych okolnostiach dôjde aplikáciou novej právnej úpravy k výraznému zhoršeniu doterajšej právnej pozície dotknutých osôb. V takom prípade sú odvolávacie individuálne právne akty, ako napokon poukazujú aj sťažovatelia, minimálne v napätí s princípom ochrany legitímnych očakávaní. Inak povedané, ústavný súd uznáva, že legitímne očakávania v určitej intenzite sa u sťažovateľiek a sťažovateľa 4, ktorí sa stali členmi súdnej rady pred účinnosťou novely ústavy č. 422/2020 Z. z., v dôsledku záverov proklamovaných v uznesení sp. zn. PLz. 2/2018 vytvorili.

37. Legitímne očakávania predstavujú druhovú vrstvu tvoriacu integrálnu súčasť každého základného práva. Keďže základné práva zaručené čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy možno obmedziť, k obmedzeniu môže dochádzať aj v perspektíve legitímnych očakávaní týkajúcich sa obsahu týchto základných práv u ktoréhokoľvek ich nositeľa. V dôsledku zavedenia poslednej vety čl. 141a ods. 5 ústavy a jej použitia na situáciu sťažovateľiek a sťažovateľa 4 (ktorých členstvo v súdnej rade vzniklo do 31. decembra 2020) vládou a národnou radou niet pochybností o tom, že k zásahu do legitímnych očakávaní uvedených sťažovateľov došlo. To však nevyhnutne nemusí znamenať, že ide o zásah porušujúci základné práva sťažovateľov.

38. Ústavný súd ďalej v konkrétnej rovine uvádza, že problematika postavenia členov súdnej rady je nevyhnutne prepojená s otázkou nezávislosti súdnej rady. Odhliadnuc na tomto mieste od podrobnej špecifikácie jednotlivých komponentov nezávislosti (nezávislosť inštitucionálna, personálna a funkčná), ústavný súd pripomína, že v uznesení sp. zn. PLz. 2/2018 vyslovil záver, podľa ktorého súdna rada požíva atribút nezávislosti. Predmetným uznesením zjednotil rekapitulovanú nejednotnú rozhodovaciu prax senátov ústavného súdu o odvolateľnosti členov súdnej rady, ktorá nepochybne priamo súvisí s kvalitou nezávislosti súdnej rady v jej personálnom komponente.

39. Pre obsah a rozsah základných práv sťažovateľov zaručených v čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy má nepochybny význam charakter verejnej funkcie, ktorú zaujali. Relevantné je teda postavenie, ktorým disponujú vo chvíli, keď uskutočňujú mocenské oprávnenia vyplývajúce z danej funkcie. Inak povedané, či už prítomnosť alebo, naopak, neprítomnosť prvku nezávislosti súdnej rady priamo ovplyvňuje obsah základných práv jej členov podľa čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy, a to aj v otázke ich odvolateľnosti.

40. Z hľadiska ústavnej charakteristiky súdnej rady je pre ústavný súd markantné, že súdna rada nebola v nijakom období jej činnosti normatívne vymedzená ako orgán požívajúci atribút nezávislosti. Ústavodarca prisúdil nezávislosť len určitým orgánom a výslovne to ustanovil v ústave. U orgánov, kde nezávislosť nechce priznať, ju v ústave neuvádza (PL. ÚS 17/96). Na účel skúmania legitímnych očakávaní členov súdnej rady sa preto javí dôležité, že charakteristika súdnej rady ako nezávislého orgánu (vo všetkých ohľadoch) bola v období do 31. decembra 2020 výlučne doménou právnych názorov ústavného súdu. Tieto právne závery pritom neboli vyslovené v konaní podľa čl. 128 ústavy, ktorého výsledkom je rozhodnutie majúce povahu všeobecnej záväznosti (čl. 128 posledná veta ústavy). Legitímne očakávania založené právnou úpravou, a to dokonca ústavnej právnej sily, kam možno subsumovať aj výsledok konania o výklade ústavy alebo ústavného zákona, ak je vec sporná (čl. 128 ústavy), na strane jednej, a legitímne očakávania založené rozhodovacou praxou ústavného súdu nevykazujúcou atribút normatívnosti na strane druhej tak možno z hľadiska ich intenzity porovnávať len sťažka. Toto konštatovanie platí ešte viac v ústavnom systéme, v ktorom disponujú právomocou normotvorby priamo demokraticky legitimované orgány verejnej moci, kým justičnou rozhodovacou právomocou disponujú orgány, ktoré priamou demokratickou legitimitáciou nedisponujú.

41. Preto pri posudzovaní zásahu do legitímnych očakávaní nemožno akceptovať ako východisko právny názor sťažovateľov založený na ich názore, podľa ktorého sa uznesenie sp. zn. PLz. 2/2018 stalo súčasťou ústavného systému. Na rozdiel od čl. 128 ústavy totiž platí, že účelom konania o zjednocovaní právnych názorov senátov podľa v tom čase účinného § 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (teraz § 13 zákona o ústavnom súde, pozn.) nie je normotvorba a zakladanie z nej plynúcich (normotvorným procesom založených) legitímnych očakávaní, ale eliminácia odlišností vyplývajúcich z rozhodnutí senátov ústavného súdu tak, aby k odchýlkam už *pro futuro* nedochádzalo. Použitelnosť zjednocujúcich rozhodnutí ústavného súdu a na ňu sa upínajúcich legitímnych očakávaní je tak, prirodzene, limitovaná mnohými faktormi. V individuálnej perspektíve možno identifikovať skutkové a právne okolnosti konkrétnej veci, v normatívnej perspektíve ide o zmenu právnej úpravy. Situáciu sťažovateľov, z ktorej vyplýva sporná právna otázka, preto nemožno porovnávať s prípadom, v ktorom sú legitímne očakávania založené skoršou právnou úpravou zasiahnuté celkom opačnou legislatívnou zmenou, ktorú prináša nová právna úprava.

42. Z tejto argumentácie zhrnujúco vyplýva, že intenzita legitímnych očakávaní sťažovateľiek a sťažovateľa 4 bola ovplyvnená absenciou charakteristiky nezávislosti súdnej rady v ústave, ako aj postupným vývojom pohľadov na atribút nezávislosti súdnej rady a s ním spojenou otázkou odvolateľnosti členov súdnej rady v rozhodovacej praxi ústavného súdu. Ústavodarca od prvotného ústavného zakotvenia inštitúcie súdnej rady ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z. až do novely ústavy č. 422/2020 Z. z. podrobnosti (najmä dôvody) odvolávania členov súdnej rady nominovaných politickými subjektmi (prezidentom, vládou a parlamentom) neupravil. Logickým dôsledkom bolo, že tieto podrobnosti špecifikoval ústavný súd pri kontrole personálnych aktov nominujúcich najvyšších štátnych orgánov. Pri tejto svojej činnosti, ako už bolo naznačené, sa rozhodovacia prax ústavného súdu nevyznačovala konzistentnosťou porovnateľnou s trvalou pasivitou ústavodarcu.

43. Ústavodarca v popísaných okolnostiach s účinnosťou od 1. januára 2021 novelizoval ústavu. Pritom (i) súdnej rade nepriznal atribút nezávislosti, hoci na taký postup existovala nepochybná, vhodná a adekvátne príležitosť, keďže v čl. 141a ods. 1 ústavy súdnu radu prvýkrát konštitucionálne definoval, a (ii) v poslednej vete čl. 141a ods. 5 ústavy prvýkrát od 1. júla 2001 (teda od časového rezu zavedenia súdnej rady do slovenského ústavného systému) výslovne upravil odvolateľnosť členov súdnej rady „*pred uplynutím ich funkčného obdobia kedykoľvek*“, teda len v parciálnom aspekte (bez pozitívneho vymedzenia dôvodov na odvolanie). Ako už ústavný súd konštatoval v bodoch 30 až 33 odôvodnenia tohto uznesenia, ústavodarca v ústavnej novele č. 422/2020 Z. z. prostredníctvom posolstva vteleného do čl. 154g ods. 1 ústavy nevytlúčil uplatnenie nových pravidiel o odvolateľnosti členov súdnej rady, ktoré sa dostávajú do priameho rozporu s podstatou uznesenia sp. zn. PLz. 2/2018, na postavenie sťažovateľiek a sťažovateľa 4. Ústavný súd teda nemohol priznať pozitívnu sťažnostnú relevanciu námietke o neústavnej aplikácii ústavnej úpravy účinnej od 1. januára 2021 vládou a národnou radou ani na ňu sa upínajúcim dôvodom, ktoré po vykonaní určitého zovšeobecnenia smerujú v ich integrálnej podstate k porušeniu viacerých princípov právneho štátu.

44. Sťažovateľ 3 bol ako jediný zo sťažovateľov vymenovaný do funkcie člena súdnej rady po nadobudnutí účinnosti ústavnej novely č. 422/2020 Z. z. Ako napokon vyplýva aj z ústavnej sťažnosti, ústavné zmeny realizované uvádzaným ústavným zákonom sa na právnu situáciu sťažovateľa 3 aplikujú. Pokiaľ teda v analyzovanom aspekte nie je opodstatnená ústavná sťažnosť sťažovateľiek a sťažovateľa 4, ktorí získali členstvo v súdnej rade podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2020, *a fortiori* je potrebné ustáliť rovnaký záver o ústavnej sťažnosti sťažovateľa 3, vo vzťahu ku ktorému odpadá potreba skúmania námietky spätnej aplikácie ústavného zákona č. 422/2020 Z. z.

45. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím orgánu štátu (v danom prípade napadnutým uznesením vlády a napadnutým uznesením národnej rady, pozn.) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označili sťažovatelia, a to buď pre nedostatok relevantnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (m. m. napr. I. ÚS 286/2023). Ústavný súd je toho názoru, že so zreteľom na závery uvedené v tomto uznesení chýba príčinná súvislosť medzi napadnutým uznesením vlády a argumentačnými líniami sťažovateľiek a sťažovateľa 3 uvedenými v podaných ústavných sťažnostiach, ako aj medzi napadnutým uznesením národnej rady a dôvodmi ústavnej sťažnosti sťažovateľa 4.

46. So zreteľom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavných sťažností dospel k zisteniu, že napadnuté uznesenie vlády nesignalizuje možnosť porušenia základných práv sťažovateľiek a sťažovateľa 3 zaručených čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a napadnuté uznesenie národnej rady nezakladá porušenie základných práv sťažovateľa 4 zaručených čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy. Z toho rezultuje, že dôvodnosť ústavných sťažností sťažovateľov nie je potrebné preskúmať po ich prijatí na ďalšie konanie. Podané ústavné sťažnosti preto ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnené.

47. Keďže ústavný súd ústavné sťažnosti sťažovateľov odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi, ktoré sťažovatelia uplatnili v ústavných sťažnostiach. Z uvedeného dôvodu sa ústavný súd nezaoberal ani návrhom na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia národnej rady, ktorý v ústavnej sťažnosti uplatnil sťažovateľ 4.

48. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde k tomuto rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Peter Straka, a to tak k výroku, ako aj odôvodneniu rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. mája 2024

Robert Šorl
predseda senátu